

CALENDAR TEATRAL

SEPTEMBRIE

3 septembrie – 120 de ani de la moartea marelui prozator **Ivan Turgheniev** (n. 9 noiembrie 1818). Teatrul rus îi datorează, în afara câtorva comedii și vodeviluri, o prima piesă notabilă de atmosferă și de investigație psihologică, anticipare a dramaturgiei cehoviene: *O lună la țară*, scrisă în 1850 și reprezentată în 1872.

8 septembrie – 130 de ani de la nașterea scriitorului francez **Alfred Jarry** (m. 1 noiembrie 1907). Farsa grotescă *Ubu roi*, pe care o compune în 1896, avea să exercite o influență profundă asupra mișcării suprarealiste și a teatrului absurdului. Seria creațiilor dramatice continuă cu mai puțin inspiratele *Ubu enchaîné* (1900) și *Ubu sur la butte* (1901). Poet și prozator anunțând avangarda, Jarry dezvoltă o teorie proprie a absurdului: patafizica – știință a soluțiilor imaginare.

9 septembrie – 130 de ani de la nașterea lui **Max Reinhardt** (m. 31 octombrie 1943), regizor și actor austriac, primul director de scenă cu carieră internațională. Conduce, din 1906, Deutsches Theater din Berlin; înființează companii particulare și școli de teatru (între care Seminarul de la Viena); lucrează în diverse țări europene, iar spectacolele lui se bucură de triumfale turnee; ondează în 1920 Festivalul de la Salzburg, la care va participa cu regularitate până în 1934; după ascensiunea regimului nazist, își continuă activitatea în S.U.A. A folosit, între primii, spații de joc neconvenționale: a montat din tragedii grece într-o arenă de circ reamenajată, *Miracolul* de Volmoeller în interiorul unei biserici, *Jedermann* și *Faust* în piața din Salzburg. Celebrul spectacol cu *Visul unei nopți de vară*, având premiera în 1905 și cunoscând ulterior mai multe versiuni, este reprezentat în 1933 în grădinile Boboli din Florența. Reinhardt a fost un virtuoz al artei regizorale, apelând la un repertoriu și la mijloace dintre cele mai eclecticice. Creațiile lui majore s-au remarcat printr-un estetism făcut accesibil publicului larg, prin teatralitate bogată și fast vizual, prin orchestrația de efect a ansamblului.

16 septembrie – Două decenii de la moartea lui **Horia Lovinescu** (n. 28 august 1917), autor marcant al anilor '50-'80. După debutul cu piesa proletcultistă *Lumina de la Ulmi* (1954), își găsește repede drumul propriu, născut dintr-o amplă cultură umanistă și din apetitul pentru dezbateră de idei. Ecouri din Ibsen, Cehov, Camil Petrescu, dar și din autori moderni, sunt prezente în această dramaturgie în care elementul livresc se îmbină cu autenticitatea trăirilor intelectuale. Lovinescu a știut să imprime eleganță și dramatism temelor vehiculate de ideologia oficială, în piese astăzi datate (*Citadela sfărâmată*, *Surorile Boga*, *Febre* ș.a.). Mai târziu, surprinde ncisiv un univers uman degradat, în comedia neagră *O casă onorabilă*. Investigarea raiectoriei spirituale a omului (*Și eu am fost în Arcadia*) sau meditația asupra istoriei (*Petru Rareș*, *Negru și roșu*) constituie suport pentru conotații filosofice. În piese-parabolă, tratează mitul creației (*Moartea unui artist*, *Omul care și-a pierdut omenia*) ori problematicul destin al umanității (*Hanul de la răscruce*). Capodopera lui Lovinescu rămâne *Jocul vieții și al morții în deșertul de cenușă* (1973): după o potetică apocalipsă nucleară, patru personaje cu valoare de arhetip sunt angrenate într-un scenariu al ispășirii și al unei noi geneze, în care tragicul se contopește cu sufoneria, iar sugestiilor biblice li se adaugă note dostoevskiene.

29 septembrie – Împlinește 50 de ani **Horațiu Mihaiu**. De profesie arhitect, este unul dintre cei mai creativi promotori ai teatrului-imagie. A semnat regia și/sau scenografia a numeroase spectacole, la teatre din țară și din străinătate, multe distinse cu premii.

OCTOMBRIE

4 octombrie – Împlinește 70 de ani **George Astaloș**, autor iconoclast, a cărui dramaturgie vine în descendența suprealismului și absurdului. După debutul cu satira antimilitaristă *Vin soldații* (1969), urmat de alte câteva producții, se stabilește în Franța (1971). Piesele scrise înaintea sau în timpul exilului (*Vin soldații*, *Mărul*, *Carambol*, *Spargere fără profit*, *Ce ne facem fără Willi*, *Apoteoza vidului*, *Domnișoara Helsinka* ș.a.) văd lumina rampei pe diverse meridiane. Teatrul românesc va recupera după 1989 opera dramaturgului, care se îmbogățește cu lucrări noi, între care tripticul *Amprenta exilului* (1995). Notabile sunt, de asemenea, manifestele și eseurile teatrale ale scriitorului.

6 octombrie – Ar fi împlinit 70 de ani **Vasilica Tastaman**, actriță de comedie care a încântat publicul generației mai vârstnice cu numeroasele ei apariții pe scenă, ca și pe marele sau micul ecran. Moartea a răpit-o pe neașteptate, la finele lui martie 2003, când, după un lung exil în Suedia, actrița se pregătea de reîntâlnirea cu spectatorii bucureșteni, pe scena Teatrului de Comedie.

Vasilica TASTAMAN

7 octombrie – 120 de ani de la nașterea mării actrițe **Maria Filotti** (m. 4 noiembrie 1956). Studiind cu Aristizza Romanescu, începe să joace la Național din 1907, în timpul primului directorat al lui Davila. Joacă întâi ingenue, iar ulterior frumusețea ușor enigmatică și silueta elegantă o califică îndeosebi pentru roluri de *femme fatale* (în piese de H. Lecca, M. Lengyel, H. Bataille) sau de eroine cu prestață din repertoriul romantic. Dar registrul dramatic al Mariei Filotti era mult mai larg. După război, între 1921 și 1931, iese la iveală vocația artistei pentru partituri mai nuanțate și mai profunde, pentru roluri de compoziție, pentru arta comică. Ilustrând *emploi*-ul care o consacrase, în piese

ca *Dama cu camelii*, *Pariziana* ș.a., ea joacă acum și Ibsen (*Hedda Gabler*, *Femeia mării*), Cehov (*Arkadina* din *Pescărușul*), Caragiale (*Zoe* din *O scrisoare pierdută*), Bruckner (*Elisabeta, regina Angliei*). Pensionată prematur de la Național, lucrează la teatre particulare, fiind, între altele, o excelentă Veta în

spectacolul cu *Noaptea furtunoasă* (T. Comœdia, 1937). În 1939, Maria Filotti fondează Teatrul din Sărindar, unde, în cei zece ani de funcționare, vor colabora regizori de prestigiu (Sava, Maican, V.I. Popa, Șahighian, Soare Z. Soare etc.) și un mănunchi de tinere talente actricești. Deținând o catedră la Conservator încă din 1923, Maria Filotti are acum prilejul, ca directoare de trupă, să-și continue activitatea de îndrumare. Apărând mai rar pe scenă, ea va realiza totuși aici câteva creații de mare forță în *Calul năzdrăvan* de G. Gherardi, în *Profesiunea doamnei Warren* de Shaw și în *Mamouret* de Jean Sarment.

– 40 de ani de la moartea actorului german **Gustav Gründgens** (n. 22 decembrie 1899). Și-a câștigat reputația, în teatrul berlinez al anilor '30, interpretând mari roluri romantice, personaje din opera lui Shaw și Shakespeare (*Hamlet*, 1938). După război, obține un răsunător succes cu Mefisto din *Faust* de Goethe, spectacolul cunoscând lungi turnee (1957–1958). În această perioadă lucrează, de asemenea, ca actor de film și ca regizor. Viața lui timpurie a fost sursa de inspirație a romanului *Mefisto* (1936) de Klaus Mann.

8 octombrie – 200 de ani de la moartea lui **Vittorio Alfieri** (n. 16 ianuarie 1749), poet și creator al tragediei clasice italiene. Piesele lui, de inspirație biblică (*Saul*), mitologică (*Merope, Polinice, Antigona, Oreste, Mirra*) sau istorică (*Maria Stuart, Conjurația Pazzi*), se particularizează prin statura supradimensionată a eroilor și printr-o retorică avântată, care le distanțează de austeritatea modelului clasic francez. Datorită accentelor antidespotice, de sorginte iluministă, Alfieri, asemenea lui Voltaire, a figurat la loc de frunte în repertoriul Societății Filarmonice, în perioada entuziasmelor începuturi ale teatrului românesc.

– 30 de ani de la moartea filosofului și dramaturgului francez **Gabriel Marcel** (n. 7 decembrie 1889), promotor al existențialismului creștin. În piese ca *Inima celorlalți* și *Drumul spre Creta*, a examinat alienarea și frustrările ființei umane, spinoasa problemă a relațiilor cu semenii.

17 octombrie – 20 de ani de la moartea lui **Romulus Guga** (n. 2 iunie 1939), autor care a respins, încă de la debutul cu *Moartea domnului Platfus* (1964), tradiția teatrului bine construit. Romulus Guga se numără printre dramaturgii novatori ai generației lui. Elemente specifice absurdului, dar și parabola, simbolul uneori ermetic, metafora concură la crearea unei formule originale. Dacă *Speranța nu moare în zori* reprezintă parțial o concesie făcută reinterpretrării comuniste a istoriei recente, *Noaptea cabotinelor* pune în lumină atitudinile divergente care se pot naște în sânul unei societăți totalitare, iar *Amurgul burghez* schițează imaginea unui univers dezarticulat, de o halucinantă cruzime. Opera cea mai densă în semnificații este *Evul Mediu întâmplător*, jucată în premieră la Teatrul Mic (1980) într-o montare memorabilă și tratând tema dezumanizării omului într-un spațiu concentraționar.

19 octombrie – 60 de ani de la moartea lui **André Antoine** (n. 31 ianuarie 1858), promotorul naturalismului în teatru. Fondează în 1887 Teatrul Liber, unde are loc premiera franceză a unor drame de Ibsen, Strindberg, Hauptmann, Tolstoi. A utilizat cu precădere actori neprofesioniști, urmărind crearea unui stil de joc firesc. Viziunea asupra teatrului ca "felie de viață" a condus la diverse inovații, între care eliminarea decorului pictat și folosirea unor piese de mobilier și obiecte de recuzită reale. După închiderea Teatrului Liber (1894), înființează în 1897 o companie care îi poartă numele, iar mai târziu lucrează la Odeon. Montările lui Antoine, deși nu s-au bucurat de mare audiență la public, au exercitat un impact major asupra evoluției limbajului teatral în epocă.